

kako bi se procijenila korist od međunarodnih radionica i seminara koje organizira Electronic Resource Preservation and Acces Network. Korištena je metoda upitnika, koji je sadržavao šezdesetak pitanja. Rezultati istraživanja govore da su listom svi učesnici u projektu (njih 221) ove edukativne sadržaje procijenili uspješnima, napose na polju općeg i širokog prepoznavanja problema te razvijanja uvjerenja u mogućnost zaštite ove vrste zapisa. No, činjenica je također i to da je tek nekoliko sudionika potvrdilo da je konkretno znalo implementirati novo stečene vještine u svome radnom okruženju. Ovu činjenicu možda objašnjava i sastav učesnika: 32% arhivista, 23% informacijskih stručnjaka, 15% knjižničara, 14% programskih menadžera, te 17% informatičkih stručnjaka u užem smislu.

Silvija Babić

Archives and Manuscripts, The Journal of the Australian Society of Archivists, 34, 1(2006)

Prema uobičajenoj koncepciji, ovaj broj časopisa *Archives and Manuscripts*, glasila Društva australskih arhivista, obuhvaća najprije članke, njih šest u ovome broju (str. 8-161), nekoliko rubrika novosti (str. 162-243), s obiljem uistinu raznovrsnih vijesti, od prikaza zbirki grada Adelaide, preko novosti iz rada australskih arhiva, ali i međunarodnih institucija, te s raznih skupova, do rubrike s prikazima više arhivističkih izdanja (str. 244-262). Na kraj sveska uvršten je prikaz godišnjeg savjetovanja arhivističkih društava Australije i Novog Zelanda, na temu *Arhivi i društvene zajednice (Archives and Communities)*, održanog 6 – 8. listopada 2005. u Wellingtonu na Novom Zelandu (str. 262-264).

Članak *Identitet i pristup dokumentima upravnih ustanova: Osnaživanje zajednice (Identity and Access to Government Records: Empowering the Community)* (str. 8-31), potpisuju pokojna Loris Williams, te dvoje kolega, Kirsten Thorpe i Andrew Wilson, koji su temeljem njezinih bilježaka doradili tekst, prvobitno zamišljen kao predavanje na godišnjem skupu australskih arhivista 2005. godine. Tekst je ujedno zahvala Loris Williams, za njezin doprinos afirmaciji domorodačke zajednice u Australiji i njezinih prava, u ovome slučaju na pristup arhivskim dokumentima. Naime L. Williams uklopila se, kao pripadnica zajednice Aboridžina s područja države Queensland, u vladinu politiku jačanja prava i nazočnosti domorodaca u javnome životu Australije, te njihovog pristupa dokumentima vezanim uz povijest domorodaca nakon dolaska Britanaca i uspostave britanske uprave u Australiji, svojim aktivnostima od 1994. do 2005. godine, kad je preminula. Ostavši nezaposlenom, nakon 25 godina provedenih u velikoj tvrtci, započela je 1994. novu karijeru, zaposlivši se najprije na domorodačkome odjelu knjižnice u Queenslandu, a potom se angažirajući u radu više tijela posvećenih pravima domorodaca u pogledu pristupa informacijama, školujući se za arhivista te radeći na odgovarajućim poslovima. U pristupu informacijama i postizanju sjedinjenja domorodaca s njihovom obiteljskom poviješću i pomirenja s domovinom, posebno je naglašavala ulogu usmene

povijesti, a u svojim se nastojanjima nadahnula mišlju E. Ketelaara, koji je napisao da niti jedna zemlja ne postaje uistinu demokratskom dok svi njezini stanovnici ne dobiju mogućnost objektivnog upoznavanja vlastite povijesti. Članak ukazuje na neke tragične momente iz povijest aboridžinske zajednice, proizašle iz službene politike, primjerice na izdvajanje djece iz obitelji i njihovo smještanje u nove sredine, bez podataka o podrijetlu (tzv. »stolen generations«). Takva je praksa vladala do 1960-ih, a jedini izvori o tome su upravne naravi. Interes za njima nastao je među pripadnicima zajednice nakon promjene vladine politike, poglavito od sredine 1990-ih, jer su pojedinci zainteresirani za upoznavanje svojih korijena. Arhivi su se, zbog svega što čuvaju, pokazali važnim izvorom i za proučavanje jezika i kulture domorodaca, jer dokumenti bilježe i takve stvari. Zbog osobnih podataka i općenito njihove osjetljivosti, politika pristupa ovim dokumentima bila je predmetom više vladinih dokumenata i raznih skupova tijekom posljednjih desetak godina. Godine 1996. Australo arhivističko društvo (ASA) donijelo je deklaraciju o arhivskim uslugama namijenjenima domorodačkoj zajednici, smatrajući da treba povesti računa o uvredljivo intoniranim dokumentima, ali i omogućiti pristup povijesnom nasljeđu i iskustvu Aboridžina. Iste godine osnovana je posebna ASINA interesna grupa za domorodačka pitanja, 2003. održan je nacionalni forum o pristupu domorodačkim podacima, 2004. Australoazijsko arhivsko vijeće donijelo je deklaraciju o pristupu domorodačkim dokumentima, a iste godine tiskalo je i brošuru o tome (*Putovi prema prošlosti budućnosti*) itd. Na kraju članka donijet je pregled elektroničkih adresa na kojima se mogu naći arhivske teme vezane uz domorodačku povijest.

I drugi rad, s naslovom *Domorodačko spisovodstveno i arhivsko gradivo: Uzajamne obveze i izgradnja povjerenja (Indigenous Records and Archives: Mutual Obligations and Building Trust)*, str. 32-43., čija je autorica dr. Lynette Russell, ravnateljica Centra za australske domorodačke studije, posvećen je temi domorodačkog arhivskoga gradiva, s naglaskom na izgradnji povjerenja stanovništva prema arhivima, kao državnim institucijama. Naime, kako se vidi iz uvoda, represivne mjere i nadzor koje su vlasti provodile nad domorodačkim stanovništvom tijekom razdoblja od 150 godina, bitno su utjecale na percepciju koja postoji među domorodačkim stanovništvom u odnosu na državne institucije. Pored toga, pravo glasa domorodcima je dato tek 1962. godine (u državi Queensland 1996.), a 1975. godine donijet je rasni zakon, temeljem nekoliko godina ranije provedenog referenduma. S obzirom na to, značajna promjena službene politike od 1990-ih nije dostatna sama po sebi, pa je, kad se radi o arhivskome gradivu, cilj projekta, pokrenutog pod nazivom *Povjerenje i tehnologija: Izgradnja arhivskih sustava prilagođenih domorodačkom usmenom pamćenju (Trust and Technology: Building archival systems for Indigenous oral memory)*, pokrenuti povjerenje prema arhivskim ustanovama, ali i utvrditi potrebe domorodačkog stanovništva, educirati ga za korištenje i osposobiti za profesionalno bavljenje arhivskim gradivom. Jedno od područja s kojim ovaj projekt počinje jeste, nakon što je utvrđen njegov nepobitni značaj za domoroce, utvrditi mogućnosti inkorporiranja usmenog pamćenja ili usmene pripovjedačke tradicije Aboridžina u postojeći arhivski sustav.

Stuart Orr, voditelj Odjela za registraturno i arhivsko gradivo Europske središnje banke u Frankfurtu, autor je članka: *Spisovodstvene klasifikacije temeljene na funkcijama: Jesu li funkcionalne? (Functions-based Classification of Records: Is it Functional?)*, str. 44-96. U prvome dijelu članka autor propituje pojam funkcionalne klasifikacije kojoj je data posebna važnost usvajanjem australskog spisovodstvenog standarda AS 4390 1996. godine. Odatle je preuzet kao temeljni pojam međunarodnog spisovodstvenog standarda ISO 15489, a naročito je populariziran na anglosaksonskom području (Ujedinjeno Kraljevstvo, Kanada, Australija). Orr se vraća ishodištima, tj. osobama i radovima u kojima se ideja funkcionalne klasifikacije nazire ili po prvi puta pojavljuje, no često puta povezana s pojmom organizacijskog ustroja kao ishodišta funkcija: Van Riemsdijku, Arnoldu Van Laeru, Posneru, H. Jenkinsonu, M. Cross Norton, Schellenbergu, ali i onima kod kojih se funkcija izričito odvaja od organizacijskog ustroja, kao primjerice kod Helen Chatfield. Svi su se navedeni autori bavili tim pitanjima sa stajališta arhivske struke, da bi se od 1980-ih tematika funkcionalne klasifikacije pojavila i u tekstovima koji se izvorno bave spisovodstvom, te je konačno uslijedilo usvajanje spisovodstvenih standarda koji se temelje na tome pojmu. Orr razlaže i pitanje metodologije koja se oblikovala u okvirima novog pristupa klasifikaciji, te pitanja strukture klasifikacije, broja razina i slično, o kojima je bilo dvojbi. U drugome dijelu rada izložio je rezultate istraživanja provedenog 2004/2005. među teorijskim stručnjacima za pitanja spisovodstva, ali i nositeljima spisovodstvenih programa s područja Europe, Sjeverne Amerike i Australoazije, provedenom po modelu Delphi, na uzorku od 23 ispitanika-teoretičara i 25 ispitanika-praktičara (ukupno 48 osoba). Oni su se očitovali na 13 postavljenih pitanja (teza) o učinkovitosti funkcionalne klasifikacije, te su njihovi odgovori razvrstani prema tome iz kojega je okruženja osoba – iz teorijskog ili praktičnog – a zanimljivo je učestalo veoma različito ocjenjivanje pojedinih pitanja: razlike u ocjenama se kreću od 50% naviše, u korist skupine stručnjaka. Najviše povjerenja u obje skupine postigla je teza o stalnosti funkcija naspram organizacijskih promjena (100% naspram 56%), a slično je prošla i teza o jednostavnijem prenošenju funkcionalno organiziranih dokumenata iz jedne ustanove u drugu, zbog preustroja (91%:44%), dok je teza o većoj informacijskoj i dokaznoj vrijednosti spisa povezanih s poslovnim kontekstom izazvala nešto veću podozrivost praktičara (100%:36%). Najslabije su prošle teze o izbjegavanju duplikatnosti dokumenata unutar ustanova koje ih funkcionalno klasificiraju (61%:24%), teza o tome da je lakše dokumente uvrstiti u funkcionalnu klasifikaciju kod nastanka (56%:24%), te da takva klasifikacija pomaže distribuciju odgovornosti za skupine dokumenata (56%:20%), kao i raspodjelu dokumenata u obradu (47%:20%).

James Curall, Michael Moss i Susan Stuart, svi troje iz Glasgowa, autori su članka *Privilegiranje informacija je neizbježno (Privileging Information is Inevitable)*, str. 98-122, u kojemu polaze od teze da su knjižnice, arhivi i muzeji zadugo prikupljali isključivo gradivo čija je fizičnost nepobitna primarna osobina i prema njemu gradili formalnu ili neformalnu akvizicijsku politiku. Aktivnosti vezane uz odabir po svojoj prirodi privilegiraju neke informacije, a vrednovanje, koje se nalazi u podlozi odabiranja, društveno je uvjetovano. To je stajalište koje dobiva novo značenje u digitalnome svijetu, u kojemu se mijenja pojam zbirke. U digitalnom

svijetu korisnicima nije problem stvoriti vlastite zbirke iz najrazličitijih izvora, od onih koje su odabrali profesionalni kustosi i informacijski stručnjaci do onih koje su nastale učestalošću upita tj. kriterijem korisničkih upita i broja pristupa koji provode drugi ljudi. Razvoj ovakvih ideja važan je dio postavljanja digitalnih ili hibridnih knjižnica na čvrste temelje, uza što je važno i da informacijski stručnjaci uče jedni od drugih, usvajajući različite pristupe opisu i diseminaciji informacija. Ne shvatiti to značilo bi gurnuti informacijske stručnjake na margine korisničkih očekivanja.

U članku *Za ljubav igre: Etnografska analiza arhivske korisničke službe* (*For Love of the Game: An Ethnographic Analysis of Archival Reference Work*), str. 124-143., autorica Cirian B. Trace, koristeći metodu etnografskog terenskog rada (engl. naturalistic research), koje se usredotočuje na opis, a ne na interpretaciju društvenih fenomena, proučava interakciju korisnika/istraživača (»Bernard«) i djelatnika korisničke službe (»Joe«) u jednom sveučilišnom arhivu. Temeljem intervjua dolazi do pojmova i podataka bitnih za istraživanje – do pojma »dobrog« naspram »laganog« pitanja, te artikulacije »dobrog« pitanja, prema tome kako ga doživljava djelatnik korisničke (referentne) službe (»Joe«). On, kao osoba specifičnog temperamenta i osobnosti – sklon komunikaciji i interakciji s drugim ljudima – definira »dobro« pitanje kao pitanje koje je poticajno za komunikaciju i razmišljanje, pri čemu dolazi do razmjene znanja i širenja spoznaja na obostranu korist. Bit ovog istraživanja nisu definitivne spoznaje, jer ono je preliminarno i opsegom je ograničeno, već da se pokaže u kojoj mjeri i na koji način jedan djelatnik referentne službe kreira značenje i važnost svojega posla. Kad mu je postavljeno pitanje o tome što čini dobrog referentnog arhivista, sam je naveo 3 stvari: poznavanje fondova, vještinu komuniciranja, sposobnost da se ljudima nepristrano pomogne, no njegova mentorica (»Elaine«) tome je pridodala zapažanje o ljubavi prema poslu, koja daje specifičnu kvalitetu njegovome radu.

Uloga konteksta u održavanju znanja o radioaktivnom otpadu (*The Role of Context in Sustaining Knowledge of Radioactive Waste*), str. 144-161., rad je Gavana Mc Carthyja u kojemu on, kao osoba s iskustvom rada u arhivu znanosti i tehnologije, opisuje projekt u koji je uključen 2002. godine, tj. svoja zapažanja o susretima u organizaciji Međunarodne agencije za atomsku energiju, na kojima su stručnjaci različite provenijencije raspravljali o pitanjima prijenosa informacija budućim naraštajima u vezi sigurnog odlaganja opasnog radioaktivnog otpada.

Rajka Bućin

Archival Science, International Journal on Recorded Information, 3-4(2006)

Ovaj *Archival Science* posvećen je radovima Druge internacionalne konferencije o povijesti arhivskih fondova i arhiva (ICHORA-2), održane 31. kolovoza – 2. rujna 2005. godine s temom: »Arhivski afiniteti. Prilagodba i usvajanje arhivskih kultura«. Konferencija se fokusirala na interkulturalne i nacionalne utjecaje na čuva-